

PSALLAT ECCLESIA – sequences from medieval Norway

What we call Gregorian chant is old music. By the 13th century most of it was already composed. It is the church's oldest musical treasure, and is the word of God spoken, and prayers prayed, in a language where the word is lifted and born on wings of exquisite beauty. It is not just a language of words, but a meeting of words and melody in an expression of extraordinary power. Gregorian chant developed over a long period of oral transmission from generation to generation. If there is an evolutionary theory for artistic expression, a sort of "survival of the fittest", it can certainly be used about Gregorian chant. Many of these melodies are so unbelievably beautiful; it is as if we sense divine participation in their creation. There is an air of mysticism in this music, which more and more people are seeking as a setting for meditation and prayer.

PSALLAT ECCLESIA – sekvensar frå norsk mellomalder. Det vi kallar gregoriansk song er gamal musikk. Rundt 1200-talet var det meste allereie komponert. Gregoriansk song er kyrkjas eldste songskatt, og er Guds ord talt og bøn beden i eit språk der ordet vert løfta og børe på venger av vakreste venleik. Det er ikkje berre eit språk av ord, men ein samklang av ord og melodi som til saman vert eit uttrykksmiddel av uant styrke.

Gregoriansk song er utvikla gjennom lange tider med overlevering frå munn til øyre frå generasjon til generasjon. Om der finst ein evolusjonsteori for kunst og musisk ytring, ein slags "survival of the fittest", so kan ein trygt bruke den om gregoriansk song. Mange av desse melodiane kan vera ufatteleg fagre; det er som ein fornemmer ei gude-hand har vore med i skapinga. Det kviler ein dâm av mystikk over denne songen, noko som stadig fleire finn fint som râme kring meditasjon og bøn til Gud.

Schola Solensis, Halvor J. Østveit

Schola Solensis

PSALLAT
ECCLESIA

Psallat ecclesia

- I Salus eterna 1:59
- 2 Congaudentes exultemus 5:28
- 3 Nato canunt omnia 2:43
- 4 Introitus, St. Agatha: Gaudeamus 2:34
- 5 Alleluia Letabitur iustus 2:18
- 6 Laudes debitas Deo 2:33
- 7 Victimae paschali laudes 1:53
- 8 Lux illuxit, St. Hallvard 5:00
- 9 Alleluia Quoniam Deus 2:21
- 10 Psallat ecclesia 3:06
- 11 Ecce pulera 3:29
- 12 Martiris eximii 4:49
- 13 Probasti 2:20
- 14 Stola iucunditatis 4:29
- 15 Virgini Mariae 1:43

Schola Solensis

Halvor J. Østveit, conductor / Ragnhild Hadland, soloist

Psallat ecclesia – Medieval Norwegian sequences

The archbishopric of Nidaros had one of the most extensive and varied repertoires of sequences in medieval Europe. This recording contains 11 of the 111 sequences that by decree were to be sung in Nidaros. The sequences are of different ages and origins and are taken from different festivals in the ecclesiastical year. It includes sequences for the patron saints of three Norwegian bishoprics: St. Swithun in Stavanger, St. Sunniva and the Selja saints in Bergen and St. Hallvard in Oslo. Work on the music has been combined with a study of the oldest Norwegian manuscript sources preserved from the Middle Ages, and both textual and melodic variants are taken from these mainly fragmentary sources.

On the first Sunday in Advent the sequence *Salus eterna* would resound in Norwegian churches throughout the medieval period. The Advent sequence *Salus eterna* and the Christmas sequence *Nato canunt omnia* are early sequences that were popular in England and France and arrived in Norway from there. Advent sequences were less common in Germany, so the Norwegian celebration of Advent is one of many signs of the close links with England and France during the period after Christianisation.

December was also a month for hagiolatry: St. Nicholas, the bishop of Myra, known for his kindness and generosity, was celebrated every year on 6th December (Nilsmesse). The sequence *Congaudentes* recounts the good deeds of Nicholas, emphasizing his rescue of sailors from shipwreck. *Congaudentes* spread all over western Europe and reached Norway during the 12th century.

Laudes debitas deo, a sequence in an early style for a virgin and martyr, which is only known from Nidaros and may be of Norwegian origin, was sung on the festival of St. Agatha (5th February). The texts fits several of the female martyrs, and in Missale Nidrosiense it contains the name Lucia, indicating that it could also be sung on St. Lucia's Day (13th Desember). The mass for the festival of St. Agatha opens with the introit *Gaudeamus omnes in domino* (Let us all rejoice in the Lord), which was sung on several feast days, including the mass for St. Olav on 29th July (Olsok). During the St. Olav Mass they also sang the Alleluia with the verse *Letabitur iustus*. Melodically the beginning of this Alleluia has features in common with the sequence *Laudes debitas deo*, and it is plausible that the Alleluia *Letabitur iustus* may have been the inspiration for this sequence.

Easter is the cornerstone of the church calendar and, although there were numerous Easter sequences in medieval Europe, there were few that could match the popularity of *Victime paschali laudes*. In Nidaros *Victime paschali* was not a part of the mass, but was used instead as a hymn during vespers on Easter Sunday.

The melody formed the basis of a number of sequence texts dedicated to the Virgin Mary. One that made an early appearance in Norway was *Virgini Marie laudes* (intonent christiani).

In Oslo Cathedral stood the shrine of St. Hallvard who, according to legend, was shot with arrows and sunk in the fjord of Drammen with a stone sinker after trying to defend a pregnant woman. This was said to have happened on 15th May (1043), and the date was therefore proclaimed St. Hallvard's day. *Lux illuxit letabunda* for St. Hallvard, inspired by the Olav sequence of the same name, is probably the most "recent" in this selection, most likely written during the 13th century. The St. Hallvard sequence was very nearly lost and is to be found in a single manuscript fragment from Iceland, with the end of the sequence missing.

In the Middle Ages St. Swithun of Winchester was the patron saint of the bishopric of Stavanger. St. Swithun's arm, the town's most precious relic, lay safely stored in Stavanger Cathedral from the 12th century until the Reformation in 1537. His sequence *Psallat ecclesia mater decora*, which was to be sung on St. Swithun's Day (2nd July), is preserved in two old books from Winchester ("The Winchester Troper"), and the first lines can also be found in a manuscript fragment in Iceland. The title of St. Swithun's *Psallat ecclesia* is easily confused with Notker's sequence *Psallat ecclesia mater illibata*, but the sequences themselves bear little comparison. The St. Swithun sequence is closely connected to the Alleluia through the verse *Quoniam deus*. It opens with the same melody as the Alleluia, but continues as a separate piece of music.

Visitors to Bergen in the Middle Ages after 1170 could view the shrine of St. Sunniva, which took pride of place in the Cathedral at Holmen. The legend of the Irish princess who escaped by boat from a heathen suitor developed gradually. Its historical core was the discovery of anonymous bone remains on the island of Selja near Stad, which soon received the status of holy relics. 8th July was declared a feast day for "the saints who rest on Selja", which included Sunniva. The sequence *Ecce pulchra*, a sequence for several martyrs, was not especially written for the Selja saints but was also used on the feast days of other groups of martyrs. Although probably not a historical person, she was an important figure for the diocese of Bergen. We do not know whether Sunniva ever had her own sequence. If she did, it has not been preserved (or not been discovered yet).

St. Laurentius (St. Lawrence) was among the most important saints, and consequently his feast day (Larsok, 10th August) was also celebrated a week later (on 17th August). A sequence was sung on each of these days; *Martiris eximii* on 10th and *Stola iocunditatis* on 17th. Both sequences tell of the dramatic events that according to legend led to Laurentius' martyrdom at the hands of Emperor Valerianus in the year 258. When the Emperor

levied taxes on the church, Laurentius gave the money to the poor instead and gathered together the blind and sick. After three days he brought these before the Emperor, saying "Behold, here are the church taxes!" As punishment Laurentius was burnt to death on a gridiron.

Sequences – festival songs from the Middle Ages

The Alleluia – praise the Lord! – is the starting point for the sequences, which were a part of medieval church singing for some 700 years, from around 850 until 1550. While the Gregorian chant was born in Rome while the church was still young, the sequences developed north of the Alps in 9th century.

Notker of St. Gallen, who published a collection of sequences around 880, explains that the melody lines after the Alleluia became so long that he put words to the melodies in order to be able to remember them more easily. He got the idea from a French monk who had fled to St. Gallen to escape Viking raids around 850. Sequences were popular across the whole of Europe and several thousand of them were composed during the Middle Ages. The name sequence, or sequentia, means "that which follows after", and probably refers to the fact that they were performed after the Alleluia.

To begin with the sequences were "texted" melodies (which could also be performed without a text). The melody lines are in pairs and the text follows the melody syllable for syllable. The early sequence texts ("first epoch") reveal their connections to the Alleluia in that every line ends in 'a'. They are prose texts without a regular rhythmic pattern; in fact, they counteract a regular rhythm by having stress in different places in each couplet. For the first two hundred years the British Isles and French-speaking Europe had one sequence repertoire, while the German-speaking part of the continent had another, dividing Europe musically into two parts.

From around 1050 some new sequence texts began to use rhyme (with other endings than 'a') and some rhythm. Sequences of this type are called transitional sequences or sequentiae novae ("new sequences"). They became common currency all over Europe and the old geographical divisions that are apparent in the oldest sequence repertoire are no longer as clear. Congaudentes for St. Nicholas, Martiris eximii and Stola iocunditatis for St. Laurentius, as well as the Easter sequence Victime paschali laudes, are examples of transitional sequences that spread all over Europe, including to Nidaros.

Sequences of a later type ("second epoch") are associated with the Abbey of St. Victor in Paris, and particularly with Adam of St. Victor (d. 1146). These so-called "Victorine" sequences have consistent rhyme and rhythm.

Lux illuxit for St. Hallvard is modelled on these new stylistic ideals and is thus more “modern” than the Olav sequence of the same name from the latter half of 12th century, which is formally speaking not a Victorine sequence.

In the 16th century sequences had lost some of their popularity, and the Council of Trent (1545-63) resolved to remove them from the liturgy. Victime paschali was one of five sequences that retained their place.

Schola Solensis

The ensemble was founded in the autumn of 1995 in connection with the consecration of Sola Ruin Church. Behind the initiative was cantor Halvor J. Østveit, who remains the choir's artistic director and a prime motivator for a vibrant Gregorian environment centred on Sola Ruin Church.

Sola Ruin Church is where Schola Solensis nurture their art. This gem of a building makes the perfect setting for Gregorian chants in the modern era. First built in the 12th century, the Golden Age of Gregorian chant, today the church stands as a feast for the eye in the municipality of Sola. Architect Louis Kloster has constructed a building rooted in the site's medieval foundations that keeps faith with history while seeking modern solutions, making the church a sublime synthesis of the medieval and the contemporary. In the same way Schola Solensis looks to the wellsprings of medieval music to find life-giving water for our own time.

Schola Solensis is a choir devoted to Gregorian chants from the Middle Ages. It is our experience that this music is not just ancient and antiquarian, but has a real contribution to make in our modern, frantic age. The peace and quiet flow that is so characteristic of the Gregorian chant gives us an inner tranquillity. A tranquillity that opens the mind for the message that lies at the bottom of all Gregorian singing.

Schola Solensis is non-confessional in line with Sola Ruin Church's ecumenical profile and the ecclesiastical traditions of the Middle Ages. The choir seeks to be a contemplative element in the present, a place of peace in a hectic age. The choir sings exclusively original material in Latin following the semiological method pioneered by the monks of Solesmes.

Cantor Halvor J. Østveit has his musical training from the Norwegian Academy of Music and St. Olaf College in the USA. In France he studied Gregorian chant at the Conservatoire Supérieur Nationale de Musique et de Dance in Paris and at the Benedictine Monastery at Solesmes, the spiritual centre of Gregorian chant.

Singers: Elin Fabrin, Hilde Garlid, Ragnhild Hadland, Åsa Dahlin Hauken, Bente Larsen, Eva Margrethe Olsen, Åslaug Ommundsen, Hanne Tobiassen and Asbjørg Skretting Vaaland.

Soloist: Ragnhild Hadland / Conductor: Halvor J. Østveit

Psallat ecclesia – sekvensar frå norsk mellomalder

Nidaros erkebispedømme hadde eit av dei mest omfattande og varierte repertoara av sekvensar i Europa i mellomalderen. I denne innspelinga finst 11 av dei 111 sekvensane som ifølge forskriftene skulle syngjast i Nidaros. Sekvensane har forskjellig alder og opphav, og er henta frå forskjellige festar i løpet av kyrkjeåret. Sekvensar for skytshelgenane til tre av dei norske bispeseta er med: St. Svithun i Stavanger, St. Sunniva og Seljahelgenane i Bergen og St. Hallvard i Oslo. Det musikalske arbeidet har vore knytt tett opp til eit studium av dei eldste norske handskriftskjeldene som er bevarte frå mellomalderen, og både tekstlege og melodiske variantar er henta frå desse stort sett fragmentarisk bevarte kjeldene.

Første søndag i advent ljoma sekvensen *Salus eterna* i norske kyrkjer gjennom heile mellomalderen. Adventsekvensen *Salus eterna* og julesekvensen *Nato canunt omnia* er tidlege sekvensar som var populære i det engelsk-franske området og kom til Noreg derifrå. Adventsekvensar var ikkje vanlege i Tyskland, så den norske adventsfeiringa er eit av mange vitnemål om dei tette banda til England og Frankrike i tida etter kristninga. Desember var også ein månad for helgenfeiringar: St. Nikolas, biskop av Myra, var kjent for å vere raus og gavmild, og vart feira kvart år 6. desember (Nilsmesse). Sekvensen *Congaudentes* fortel om dei gode gjerningane til Nikolas, og legg særleg vekt på sjømenn som han berga frå skipbrot. Congaudentes spreidde seg over heile vest-Europa, og nådde også Noreg i løpet av 1100-talet.

Ein sekvens i tidleg stil som kun er kjent frå Nidaros og kan vere av norsk opphav er *Laudes debitas deo* for ei jomfru og martyr, som vart sungen på festdagen for St. Agatha (5. februar). Teksten passar til fleire av dei kvinnelege martyrane, og i Missale Nidrosiense inneheld han namnet Lucia, som indikerer at han også kunne syngjast på Luciadagen 13. desember. Messa på Agatha sin festdag opna med inngongssongen *Gaudeamus omnes in domino* (La oss gle oss alle i Herren) som vart sungen på fleire festdagar, deriblant under messa for St. Olav 29. juli (Olsok). Under Olavsmessa song dei også Alleluia med verset *Letabitur iustus*. Opninga av denne Alleluia har melodiske fellestrekk med sekvensen *Laudes debitas deo*, og det kan tenkjast at *Alleluia Letabitur iustus* kan ha vore inspirasjon for denne sekvensen.

Påskefeiringa er grunnpilaren i kyrkjeåret, og sjølv om det fanst ei lang rekkje påskesekvensar i Europa i mellomalderen, var det få andre som nådde populariteten til *Victimae paschali laudes*. I Nidaros var *Victimae paschali* ikkje ein del av messa, men vart brukt i staden for ei hymne under vesper på påskesøndag. Melodien til *Victimae* var utgangspunktet for ei rekkje sekvenstekstar til Jomfru Maria. Ein av dei som tidleg kom til Noreg var *Virginii Marie laudes* (intonent christiani).

I Oslo Domkyrkje sto skrinet med St. Hallvard, som ifølge legenda vart skoten med pil og søkt ned i Drammensfjorden med ein stein, etter å ha forsøkt å beskytte ei gravid kvinne. Dette skal ha skjedd 15. mai 1043, og 15. mai vart difor Hallvards festdag. *Lux illuxit letabunda* for St. Hallvard, som var inspirert av Olavsekvensen av same namn, er nok den “nyaste” sekvensen i dette utvalet, og vart sannsynlegvis skriven i løpet av 1200-talet. Hallvardssekvensen har vore svært nær ved å gå tapt, og finst berre på eitt einaste handskriftsfragment frå Island, som manglar slutten av sekvensen.

St. Svithun av Winchester var i mellomalderen skytshelgen for bispesetet Stavanger. St. Svithuns armbein, byens mest dyrebare relikvie, låg trygt oppbevart i Stavanger Domkyrkje frå 1100-talet og fram til reformasjonen i 1537. Sekvensen *Psallat ecclesia mater decora* for St. Svithun, som skulle syngjast på Svithuns festdag 2. juli, finst framleis i to gamle bøker frå Winchester (“The Winchester Troper”), og dei første linjene finst også på eit handskrifts-fragment på Island. Tittelen på Svithuns *Psallat ecclesia* kan lett forvekslast med Notkersekvensen *Psallat ecclesia mater illibata*, men sekvensen sjølv liknar ikkje på denne. Svithunsekvensen *Psallat ecclesia* er tett knytta til Alleluia med verset *Quoniam deus*: Sekvensen opnar med same melodilinje som Alleluia, men fortset så som eit sjølvstendig musikkstykke.

Folk som besøkte Bergen i mellomalderen kunne etter 1170 sjå Sunnivas helgenskrin trone i domkyrkja på Holmen. Legenda om den irske prinsessa Sunniva som flykta med skip frå ein heidensk friar, utvikla seg gradvis. Den historiske kjerna var anonyme beinrestar som vart funne på Selja ved Stad, og som snart fekk relikviestatus. 8. juli vart festdagen for “dei heilage som kviler på Selja”, inkludert Sunniva. Sekvensen *Ecce pulchra*, ein sekvens for fleire martyrar, var ikkje skriven spesielt for Seljahelgenane, men vart også brukt på festdagane for andre grupper av martyrar. Sjølv om Sunniva nok ikkje var ein historisk person, var ho likevel ein viktig figur for bispesetet Bergen. Om det nokon gong vart skriven ein eigen sekvens for Sunniva, veit me ikkje, men denne er i så fall ikkje bevart (eller ikkje gjenoppdaga enno).

St. Laurentius var ein så betydningsfull helgen at hans festdag (Larsok, 10. august) også blei markert ei veke etterpå (17. august). Ein sekvens vart sungen på kvar av desse festdagane; *Martiris eximii* den 10. august, og *Stola iocunditatis* den 17. august. Begge sekvensane fortel om dei dramatiske hendingane som ifølge legenda førte til Laurentius’ martyrdød under keisar Valerianus i år 258. Då keisaren ville ha kyrkja sine skattar, ga Laurentius desse til dei fattige, og samla med seg blinde og sjuke. Etter tre dagar kom han med desse til keisaren og sa: “Sjå, her er kyrkja sin skatt!”. Som straff vart Laurentius brent til døde på ei jernrist.

Sekvensar – festsongar frå mellomalderen

Alleluia – pris Herren! – er utgangspunktet for sekvensane, som var ein del av kyrkesongen i mellomalderen i 700 år, frå omkring 850 til omkring 1550. Medan den gregorianske songen vart til i Roma då kyrkja framleis var ung, oppsto sekvensane nord for Alpane på 800-tallet.

Notker av St. Gallen, som gav ut ei samling av sekvensar omkring år 880, forklarar at melodilinjene etter Alleluia i messa blei så lange at han sette ord til melodiane for å hugse dei betre. Idéen hadde han fått frå ein fransk munk som hadde flykta til St. Gallen frå vikingane sine herjingar omkring 850. Sekvensane vart svært populære over heile Europa, og det vart komponert fleire tusen i løpet av mellomalderen. Namnet sekvens, eller sequentia, tyder “det som følgjer etter”, og viser truleg til at sekvensane vart framførte etter Alleluia.

I den første tida var sekvensane “teksta” melodiar (som òg kunne framførast utan tekst). Melodilinjene går parvis, og teksten følgjer melodien staving for staving. Dei tidlege sekvenstekstane (“første epoke”) avslører banda sine til Alleluia ved at kvar strofe endar på ‘a’. Dei er prosatekstar, ofte referert til som Kunstprosa, utan eit fast rytmisk mønster; faktisk motarbeider dei fast rytme ved å ha trykk på forskjellige stader i kvart verspar. I dei første to hundreåra hadde dei britiske øyane og det fransktalande området eitt sekvens-repertoar, medan den tysktalande delen av kontinentet hadde eit anna, slik at Europa var musikalsk todelt.

Frå omkring 1050 byrja enkelte nye sekvenstekstar å ha litt rim (med andre endinger enn ‘a’) og litt rytme, og denne typen sekvensar blir kalla overgangssekvensar eller sequentiae novae (“nye sekvensar”). Desse vart felleseige i heile Europa, og dei gamle geografiske skiljelinjene ein ser i det eldste sekvensrepertoaret er ikkje lenger så tydelege. Congaudentes for St. Nikolas, Martyris eximii og Stola iocunditatis for St. Laurentius, samt påskesekvensen Victimae paschali laudes, er slike overgangssekvensar og spreidde seg i heile Europa, inkludert Nidaros.

Ein seinare type sekvensar (“andre epoke”) blir forbunden med St. Victor-klosteret i Paris, og særleg med Adam av St. Victor (d. 1146). Dei såkalla viktorinske sekvensane har gjennomført rim og rytme. Lux illuxit for St. Hallvard er modellert etter dei nye stilideala, og er slik meir “moderne” enn Olavssekvensen av same namn frå siste halvdel av 1100-talet, som ikkje er ein viktorinsk sekvens i formell forstand.

På 1500-talet hadde ikkje sekvensane den same populariteten som før, og konsilet i Trient (1545–63) vedtok å ta dei ut av liturgien. Victimae paschali var ein av fem sekvensar som fekk bli.

Schola Solensis

Ensemblet vart stifta hausten 1995 ved vigslinga av Sola ruinkyrkje etter initiativ av kantor Halvor J. Østtveit. Han er framleis korets kunstnarlege leiar og pådrivar av eit livskraftig gregoriansk miljø med base i Sola ruinkyrkje. Sola ruinkyrkje er staden der Schola Canto Gregoriano Sola odlar songen sin. Denne perla av eit bygg gjev ei perfekt ramme for gregoriansk song i vår moderne tid. Kyrkja vart først reist på 1100-talet, på ei tid då den gregorianske songen allereie hadde si stordomstid. I dag står ruinkyrkja som eit smykke i Sola kommune. Arkitekt Louis Kloster har reist eit bygg tufta på solid mellomaldersk grunn. Historisk pietet er kryssa med moderne løysingar som har gjort kyrkja til ein sublim syntese av mellomalder og notid. På same viset vil Schola Solensis vera eit innslag i samtida der ein kan kjenna kjeldene av musikk frå mellomalderen som livgjevande vatn også i vår tid.

Schola Solensis er eit kor som samlar seg om den gregorianske songskatten frå mellomalderen. Vi opplever at denne songen ikkje berre er noko gamalmodig og musealt, men har i høgste grad noko å gje oss i vår moderne, oppjaga tid. Roen og den stille, bevegelege flyten som er så karakteristisk for gregoriansk song gjev oss ein indre fred. Ein fred som opnar sinnet for budskapen som ligg i botnen av all gregoriansk song. Schola Solensis er eit konfesjonsfritt miljø knytta opp til Sola ruinkyrkje sin økumeniske profil og til kyrkjelege tradisjonar frå mellomalderen. Scholaen vil vera eit kontemplativt innslag i samtida; ein stad der ein kan finna ro i ei rastlaus tid. Koret syng utelukkande originalstoff på latin med den semiologiske stilen til restaurerings-munkane frå Solesmes som førebilete.

Halvor J. Østtveit har si musikalske utdanning frå Norges musikkhøgskole i Oslo og St. Olaf College i USA. Han har også hatt studieopphald i Frankrike der han studerte gregoriansk song ved Conservatoire Supérieur National de Musique et de Dance i Paris og det gregorianske kraftsenteret ved benediktiner-klosteret i Solesmes.

Songarar: Elin Fabrin, Hilde Garlid, Ragnhild Hadland, Åsa Dahlin Hauken, Bente Larsen, Eva Margrethe Olsen, Åslaug Ommundsen, Hanne Tobiassen og Asbjørg Skretting Vaaland.

Solist: Ragnhild Hadland / Dirigent: Halvor J. Østtveit

Omslagsfoto: Bispestav frå Gardar på Grønland. Foto: Nationalmuseet i København. Bokfragment med sekvens, Riksarkivet, Lat. fragm. 419, 1-3. Foto: Riksarkivet i Oslo. **Booklet front:** St. Swithun i glasmaleri frå 1859 i kyrkja “St. Swithun upon Kingsgate”, Winchester. **Underliggende foto i booklet:** Bokfragment med sekvens, Riksarkivet, Lat. fragm. 881, 4. Foto: Riksarkivet i Oslo.

1) Salus eterna <i>dominica prima adventus</i>	1) Salus eterna <i>1st Sunday of Advent</i>	1) Salus eterna <i>1. søndag i advent</i>	Felix confessor cuius fuit dignitatis vox de caelo nuntia Per quam propectus praesulatus sublimatur ad summa fastigia	He was a true witness of Christ, and the Voice from Heaven told of his great prudence, on heavenly command lifted up as bishop to the highest peak.	Han var eit sælt Kristi vitne, og røysta frå himmelen brakte bod om æra hans, og på dette bodet vart han løfta fram, og vart som biskop opphøgd til dei øvste tindar.
Salus eterna indeficiens mundi vita Lux sempiterna et redemptio vere nostra	Eternal Deliverance, Life of the World never wanting, Eternal Light, which truly bought us free,	Du evige frelse, verdas liv som aldri sviktar, du evige ljøs, som i sanning har kjøpt oss fri,	Erat in eius animo pietas eximia et oppressis impendebat multa beneficia Auro per eum virginum tollitur infamia, atque patris earundem levatur inopia	A pious man, showing the suppressed many benefits; with gold he saved virgins from disgrace, and their fathers from poverty.	Sørs from var han og viste dei undertrykte mange velgjerningar; med gull frå han blir jomfruede berga frå vanære, og far deira får hjelp for fattigdomen.
Condolens humana perire secla per temptantis numina Non linguens excelsa adisti ima propria clementia	You who suffers as Man succumbs to Satan's laws. You who never has forsaken the Most High, has come unto us with your own sincere mercy.	du lid avdi menneskeslektene går under på freistarens påbod. Utan å forlate det høgste, har du komme til oss med di eiga, inderlege miskunn.	Quidam naute navigantes et contra fluctuum sevitiam luctantes navi pene dissoluta lam de vita desuperantes in tanto positi periculo clamantes voce dicunt omnes una	Some mariners at sea fight vile waves in a ship all but broken in two. Fearing for their lives, they all exclaim in agony:	Nokre sjømenn til havs kjempar mot vold-somme bølgjer i eit skip som mest er brekt i to. Fryktande for livet i den store faren dei er sett i, ropar dei ut alle som ein:
Mox tua spontanea gratia assumens humana Que fuerant perdita omnia salvasti terrea	Trough Your mercy You will soon immerse into our humanity, and all earthly matter once lost, has been saved through You,	Snart tek du av eigen nåde opp i deg det menneskelege, og alt det jordiske som var tapt, har du frelst,	O beate nicholae nos ad portum maris trahe de mortis angustia Trahe nos ad portum maris tu qui tot auxiliariis pietatis gratia	“O, holy Nicholas, deliver us from this mortal danger, grant us a safe haven, you who assists so many men through your God-fearing life!”	“Å, heilage Nicholas, berg oss i hamn frå denne dødsfaren, berg oss i hamn, du som hjelper så mange med di fromme framferd!”
Adventu primo iustifica In secundo nosque libera	Bring Justice through Your First arrival, and set us free through the Second,	Bring rettferd med ditt første komme, og frigjer oss med det andre,	Dum clamarent nec incassum ecce quidam dicens adsum ad vestra presidia Statim aura datur grata et tempestas fit sedata quieverunt maria	As they shout, and not in vain, a voice speaks: "Behold, I will grant you help!" and at once there is a lull of wind, the storm subsides and the sea calms.	Medan dei ropar, og det ikkje til fånyttes, er der ein som seier: "Sjå, eg er her for å hjelpe dykk!" Straks kjem det eit etterlengta vind-pust og stormen stilnar og havet roar seg.
Ut cum facta luce magna iudicabis omnia Compti stola incorrupta nosmet tua	that we may – when the Great Light has arrived – and You will judge the entire Earth – dressed in Your glorious stola –	slik at vi – når det store ljøset har komme, og du skal dømme allverda – smykka med din ærbare stola	Ex ipsius tumba manat unctionis copia Que infirmos omnes sanat per eius suffragia	From his grave pours an abundance of anoint, which with his help will cure the sick.	Frå grava hans strøymer ei overflod av salve, som med hans hjelp lækjer alle sjuke.
Subsequamur mox vestigia quocumque visa	soon follow in Your footsteps, where we see them.	snart kan fylgje i dine fotefar, kor enn me ser dei.	Nos qui sumus in hoc mundo vitiorum in profundo iam passi naufragia Gloriose Nicolae ad salutis portum trahe ubi pax et gloria	We who dwell in this world now come to grief on the Sea of Sins. Glorious Nicholas, bring us to that safe port where Peace and Honour can be found!	Vi som er i denne verda, lid no skipbrot i lastenes hav. Ærefulle Nicholas, bring oss til frelseshamna, der kor det finst fred og ære!
2) Congaudentes exultemus <i>in natalicio sancti Nicolai Myrensis</i>	2) Congaudentes exultemus <i>St. Nicholas: December 6th</i>	2) Congaudentes exultemus <i>St. Nicholas: 6. desember</i>	Ipsam nobis unctionem impetres ad Dominum prece pia Qui sanavit lesiones multorum peccaminum in Maria	Grant, that in our prayers to the Lord, we can profit from that anoint which He used to heal many an injury from numerous sins, trough the Virgin Mary.	Sørg for, med ei from bøn til Herren, at vi kan nyte godt av den salva, som han har brukt til å lækje skaden frå mange synder, i Maria.
Qui in cunis adhuc iacens servando ieiunia Ad papillas coepit summa promereri gaudia	Still in the cradle he observed the Fast, and still at his mother's breast he prepared for the later Joy most high.	Medan han enno låg i vogga heldt han fasten, og byrja allereie ved moras bryst å gjere seg fortent til den høgste glede.	Cuius festum celebrantes gaudeant per secula Et coronet eos Deus post vite curricula Alleluja	Let the ones that celebrate his anniversary, rejoice forever, and let them be crowned by Christ when their times are over. Hallelujah	Lat dei som feirer hans festdag, gle seg til evig tid, og lat Kristus krone dei når livsløpa er over. Halleluja
Adolescens amplexatur literarum studia Alienus et immunis ab omni lascivia	in his youth he embraced the study of books, a stranger and insusceptible to any kind of indecent conduct.	Som ungdom omfamna han boklege studier, framand for og uimottakeleg for all usømeleg framferd.			

3) **Nato canunt omnia**
in natiuitate domini ad primam missam

Nato canunt omnia domino pie agmina
Sillabatin pneumata perstringendo organica

Hec dies sacrata in qua nova sunt gaudia
mundo plene dedita
Hac nocte precelsa intonuit et gloria in voce
angelica

Fulserunt et immania nocte media pastoribus
lumina
Dum foveat sua pecora subito diva percipiunt
monita

Natus alma virgine qui extat ante secula
Est immensa in celo gloria pax et in terra

Dic ergo celi caterva altissime iubilat
Ut tanto canore tremat alta poli machina
Humana concrepent cuncta natum Deum in terra
Confracta sunt imperia hostis crudelissima

Sonet et per omnia hac in die gloria voce
clara reddita
Pax in terris reddita nunc letentur omnia nati
per exordia

Solus qui tuetur omnia
Solus qui condidit omnia

Ipsae sua pietate solvat omnia peccata nostra

4) **Gaudeamus omnes in Domino**
Introitus, St. Agatha

Gaudeamus omnes in Domino, diem festum
celebrantes sub honore Agathae martyris:
de cuius passione gaudent angeli, et
collaudant Filium Dei

Eructavit cor meum verbum bonum: dico ego
opera mea regi

3) **Nato canunt omnia**
December 25th: 1st Mass

Sing piously in crowds for the newborn King,
syllable for syllable the hymns are sounding.

This is the holy Day where a new delight was
given entirely to the World.
In this solemn night the “Gloria” was sung
with angels’ voices.

In the midst of Night a great light showed itself
to the shepherds,
as they tended to their sheep, they were sud-
denly given new Divine tidings.

From a merciful Virgin He was born, He who was
before Time, Glory is in Heaven, and Peace on Earth.

So exuberant is the shout of the Heavenly flock
that Heaven itself shivers by the mere sound.
Let all men sing of God’s birth on Earth! The
terrible reign of the Enemy is broken.

On this day let the “Gloria” sound everywhere
with clear voices, and sing “Peace on Earth”!
Let all things rejoice for He who is born,

He who alone watches over all things,
He who alone created all things.

May He himself, through His piety, make up
for all our sins!

4) **Gaudeamus omnes in Domino**
Introitus, St. Agatha: February 5th

Let us all rejoice in the Lord as we celebrate
the anniversary of the martyr Agatha.
The Host of Angels embraces her suffering
while singing praise to The Son of God.

My heart pours out lovely words: I say: My
song is of a King.

3) **Nato canunt omnia**
1. juledag: 1. messe

Alle skarar syng fromt for Herren som er fødd,
staving for staving kling melodiane.

Dette er den heilage dagen då ei ny glede fullt
og heilt vart overgjeven verda.
Denne opphøge natta tona ”Gloria” med
englestemmer.

Midt på natta stråla eit stort ljøs
for hyrdingane,
medan dei vakta sauene sine fekk dei brått eit
guddommeleg bod.

Av ei nådig jomfru er Han fødd, Han som var før
tida tok til, og stor ære er i himmelen, og fred på jord.

Så høgt jublar himmelens flokk at den høge
himmelvelven skjelv av ljomen.
Lat alle menneske syngje ut at Gud er fødd på
jord! Fiendens grusomme velde er knust.

Lat ”Gloria” klinge overalt på denne dagen,
istemt med klar røyst, og syng ”fred på jorda”!
Lat alle ting gle seg for han som er fødd.

Han som åleine vaktar alle ting,
Han som åleine har skapt alle ting.

Måtte Han sjølv, med sin fromskap, bøte
for alle våre synder!

4) **Gaudeamus omnes in Domino**
Introitus, St. Agatha: 5. februar

Lat oss alle glesa oss i Herren, me feirar
festdagen til æra for martyren Agatha.
The Englane gler seg over hennar liding, og dei
prisar samstundes Guds Son.

Mitt hjarta fløder over med yndelege ord: Eg
seier: Mitt kvad er om ein konge.

5) **Alleluia, Laetabitur iustus**
Alleluia, St. Agatha

Alleluia.
Laetabitur iustus in Domino, et sperabit in
eo: et laudabuntur omnes recti corde

6) **Laudes debitas Deo**
in natalicio beate Agathe virginis

Laudes debitas Deo nostro reddamus socii
voce preclara
Qui stabilivit prudentia omnium
creaturarum
secula.

Et hodie cum sanctis suis coronavit virginem
inclitam
In polorum sedibus per palmam martirii;
Agatham

Unde gaudium et letitia celestibus choris
agitur
Atque malignus spiritus victus inde
torquetur et contristatur

Hinc humili prece menteque conscia
postulamus ipsius beneficia
Invictae virginis et inviolatae carissimae
dicemus ei talia

Tu virgo clarissima sapiens domini nostri
sponsa
Fulgens inter agmina sanctorum
Dei, o Agatha

Altissimi patris filium pro nobis rogita
Qui fragilis carnis propter nos induit
pondera

Ut in perpetuum nobis impendat sempiterna
regna
Ubi concinamus semper refulgentes
Alleluia

5) **Alleluja, Laetabitur iustus**
Halleluja, St. Agatha: February 5th

Hallelujah!
The Rightful rejoices in the Lord and flees unto
Him, and all the sincere of Heart are blessed.

6) **Laudes debitas Deo**
St. Agatha: February 5th

Let us praise our Lord with clear voices,
In His wisdom He has preserved all
generations of his creation,

together with all the Saints He has today
crowned the celebrated virgin
in Heaven for her martyrdom; Agatha.

the Heavenly Host rejoices
and Evil which has been overcome, is lost in
agony and sorrow.

In humbleness and heartiness we pray for her
dearly bought blessing, the unconquered and
inviolable virgin, and unto her we will say this:

You loveliest of virgins, you bride of our
Lord, you shine amidst the flock of God’s
holy people, o Agatha!

Pray for us unto the Son of the Father Most
High, He who for our sake took on the frail
yoke of the flesh,

that we may enjoy the eternal Kingdom
forever, where we ever shining can intone the
“Hallelujah”.

5) **Alleluia, Laetabitur iustus**
Halleluja, St. Agatha: 5. februar

Halleluja.
Den rettferdige gler seg i Herren og flyr til
Han: og alle ærlege av hjarta prisar seg sæle.

6) **Laudes debitas Deo**
St. Agatha: 5. februar

Lat oss prise våre Herre med klar stemme,
Han som med visdom har halde oppe
slektene av alle skapningar,

og i dag saman med sine heilage har krona
den vidgjetne jomfua
i himmelen for hennar martyrium; Agatha.

Himmelskaren gler seg og frydar seg over
dette, og den vonde, som er overvunnen,
pinest og sørgjer.

Difor ber vi audmjukt og inderleg om hennar
dyrebare velsignning, den ubeseira og ukrenke-
lege jomfru, og til henne vil vi seie dette:

Du herlegaste jomfru, vår Herres vise brud,
du strålar blant flokken av Guds heilage, o
Agatha!

Be den allerhøgste Faders Son for oss,
Han som for vår skuld tok på seg å bære det
skrøpelege kjødet,

for i all æve å by oss det evige rike,
der vi alltid strålende skal syngje ”Halleluja”.

7) Victimæ paschali laudes <i>in die resurrectionis domini</i> Victimæ paschali laudes immolent Christiani. Agnus redemit oves: Christus innocens Patri reconciliavit peccatores. Mors et vita duello conflixere mirando: dux vitæ mortuus, regnat vivus. Dic nobis Maria, quid vidisti in via? Sepulcrum Christi viventis, et gloriam vidi resurgentis: Angelicis testes, sudarium, et vestes. Surrexit Christus spes præ: præcedet suos in Galilæam. Scimus Christum surrexisse a mortuis vere: tu nobis, victor Rex, miserere. Amen. Alleluia.	7) Victimæ paschali laudes <i>Easter sunday</i> May you praise the Paschal Victim, immolated for Christians. The Lamb redeemed the sheep: Christ, the innocent one, has reconciled sinners to the Father. A wonderful duel to behold, as death and life struggle: The Prince of life dead, now reigns alive! Tell us, Mary Magdalen, what did you see in the way? I saw the sepulchre of the living Christ, and I saw the glory of the Resurrected one: The Angelic witnesses, the winding cloth, and His garments. The risen Christ is my hope: He will go before His own into Galilee. We know Christ to have risen truly from the dead: And thou, victorious King, have mercy on us. Amen. Hallelujah.	7) Victimæ paschali laudes <i>1. påskedag / Til norsk: Ragnhild Foss</i> Påskelam i frygd og glæda vil me ditt lov få kveda! Lammet med blodet raude, Kristus med krossaude hjordi si hev berga, syndi stroke. Liv mot daude gjekk til strid; ævleg stend merke-stongi. Han vann for allan tid, livsens Konge! "Kva såg du, Maria? Lat ditt bod ljoda vida!" "Frå Kristi grav kjem fagnadbod: Han lever! Der Han låg, no englar stod. Og i gravi att eg såg sveitteduk og lindar låg. Han upp or gravi hev stade og gjenge fyre til Galilæa!" Ja, vår Kristus upp hev stade til livet frå daude! Miskunne deg, vår Drott, yver alle! Amen. Halleluja.	Emptor fuit, nephas spreivit, a se [vitia implevit fides per auxilium. Christi felix fit athleta, hinc suli] latus sit ad leta, celi scandit solium. Sed non valent comparari, neque simul comitari, fides et nequitia. Propter fidem martir cadit, et cadendo a se radit huius vite noxia. In marina mersus unda, trahi nequit ad profunda, Christi fultus gratia. Ad honorem veri solis, vim amittit sue molis petra tam eximia. Collo saxum alligatur, sed ne martir submergatur, Christi fit potentia. Martir natat sed cum petra, quem regebat vera petra, dei sapientia. O Hallvarde martir Christi, testis Christi qui fuisti tuo fuso sanguine. Nos gravatos carnis fere, tua iugi munda prece, et a quovis crimine. Fixis limo mersis fece, dira nobis dignis nece, da spem indulgentie. Fer salutem tua prece, ne nos ceceut vie cece, lucique miserie. Vita nostra labilis prona lapsi dare... 9) Alleluia Quoniam <i>Alleluia, St. Hallvard</i> Alleluia. Quoniam Deus magnus Dominus, et Rex magnus super omnem terram.	A merchant he was, despised sin, and through helping others [He saved Faith from Evil]. [he becomes a happy warrior for Christ], and lifted up into the Heavens he climbs the Heavenly Throne. But Faith and Evil cannot be compared or hold together. The martyr falls for Faith, and in his fall cleans himself of all earthly sins. Even the waves of the sea could not hold him down, he was held high by the grace of Christ. In honour of the true Sun the unusual stone gave away its own gravity. The stone was tied to the neck, but in order for the Saint not to sink, the Power of Christ shows itself: the holy man floats even with the stone tied to his neck, guided by the True Stone – the wisdom of God. O Hallvard, martyr of Christ, you who became a witness of Christ through your own spilled blood, rinse us from our sins with your eternal prayer, we who are suppressed by the misery of the flesh. To us, who are stuck in mud, immersed in misery, and who deserve a painful death, give hope of deliverance. Give salvation through your prayer that no dark paths and wretched mud blinds our eyesight. Our transitory life... 9) Alleluia Quoniam <i>Hallelujah, St. Hallvard May 15th</i> Hallelujah. For the Lord is a Great God, and a mighty King of the entire Earth.	Kjøpmann var han, forakta synd, og ved å hjelpe [berga han trua frå vondskapen]. [Han blir Kristi glade forkjempar], og lofta opp til det høge klyv han opp på himmeltrona. Men trua og vondskapen kan ikkje samanlik-nast eller halde lag. Martyren fall for trua, og i fallet reinsa han seg sjølv frå dette livets synder. Søkt ned i sjøens bølger kunne han ikkje trekkjast mot djupet, men vart halden oppe av Kristi nåde. Til ære for den sanne sol gav den uvanlege steinen avkall på si eiga tyngdekraft. Steinen blir bunden om halsen, men for at helgenen ikkje skal søkke viser Kristi makt seg: Den heilage flyt trass i steinen, som vart styrt av den sanne stein, Guds visdom. O Hallvard, Kristi martyr, du som vart Kristi vitne ved ditt spilte blod, reins oss òg frå eikvar synd med di stadige bøn, vi som er tynga ned av kjødets elende. Til oss som sit fast i gjøрма, nedsenka i elende, og har fortent ein grusom død, gje von om nåde. Gje frelse med di bøn, slik at ikkje mørke vegar og elendig gjørmø blindar oss. Vårt forjengelege liv... 9) Alleluia Quoniam <i>Halleluja, St. Hallvard: 15. mai</i> Halleluja. For Herren er ein stor Gud, og ein stor konge over all jorda.
---	---	---	---	--	---

10) Psallat ecclesia <i>in natalicio sancti Suithuni confessoris atque pontificis</i>	10) Psallat ecclesia <i>St. Suithun: July 2nd</i>	10) Psallat ecclesia <i>St. Suithun: 2. Juli</i>	11) Ecce pulcra <i>in natalicio sanctorum in selio quiescentium</i>	11) Ecce pulcra <i>St. Sunniva and the Saints of Selja: July 8th</i>	11) Ecce pulcra <i>St. Sunniva og Seljahelgenane: 8. juli</i>
Psallat ecclesia mater decora	Sing, Church, beautiful Mother,	Syng, kyrkje, fagre mor,	Ecce pulcra	Behold	Høyr! Lat dei vakre
Mente devota et voce consona domino pia personet organa Laudes cantica iubilans persolvat dulcia cordis feriens tympana	with a faithful mind and unified voices, and let pious tunes sound for the Lord! Sing praise, and sound the lovely Tambourine of the Heart,	med truge sinn og sameint røyst, og lat fromme tonar klinge for Herren! Syng lovsongar med jubel, og slå på hjartas herlege tamburin,	canorum resonet voce alleluia Intimans requiem civium inclitam	the town resounds with beautiful songs, announcing a popular feast for the people.	tonane av "Halleluja" klinge,og kunngjere at våre medborgarar har nådd den vidgjetne siste kvile:
Recolens sollemnia atque festa diei gaudia Swithunus in qua alta laetus scandit caelorum culmina	honour the celebration day with joy! In high spirits Svithun rises into the high dwellings of Heaven.	heidre høgtida og festdagen med glede! Svithun stig glad opp til himmelens høge salar.	Felix stat nimium angelorum rutilans agmina Sancte sancte sancte Christo ovans iugiter proclamant	In great happiness there stand hosts of angels in golden glitter. Holy, holy, holy, to Christ constantly proclaiming.	Lukkeleg står den umåtelege flokken av englar, skinande som gull, og utan stans ropar dei jublande til Kristus "Heilag, heilag, heilag!"
Evangelica radians gratia ut lampas splendida Noctis tenebras effugat erroris amputat scandala	By grace of the Gospels he shines like a lit torch, he ushers Darkness away, and takes away ones' shame when lost.	Ved nåden i evangelia strålar han som ein lysande fakkell,han jagar bort nattemørkret, og tek bort skamma når ein har fare vill.	Sublimis in cathedra apostolorum sede fulgida lampada tribus et linguas iudicantia Domini vestigia qui sequiti sunt iusta degentes in terra et post hanc marcessibilem vitam	Seated, high on the chair of apostles in shining light is the judgement of tribes and tongues: The followers of the Lord's righteous footsteps during their earthly and eternal life.	Opphøgd på trona, setet åt apostlane, som er strålende faklar som dømmer folkeslag og tungemål, dei som følgde i Herrens rettvise fotefar medan han levde på jorda, og også etter dette forgjengelege livet.
Semina verbi sancta et catholica Per populorum arva Deo seminat	Holy and orthodox seeds of the Word, he sows for God in the acres of Men.	Ordets heilage og rettruande frø sår han for Gud i menneskeåkeren.	Stolis candidis martirum adornantur colla Hi sunt milites qui mundi preliarunt bella	The white attire of martyrs draped around their necks are those who valiantly fought the battles of this world.	Med kvite stolaer blir nakkane åt martyrane smykka. Desse er soldatane som kjempa krigane for verda.
Talenta sibi credita a patre familias Multiplicat et augmentat usuris dominica	He multiplies the Talents entrusted to him by the Master, and renders the household richer with interest.	Han mangedoblar talentane som husbonden har tiltrudd han,og gjer hushaldet rikare med renter.	Coronis albis coronantur sancti qui confidentes crediderunt vere vel fide certantes respuerunt vana modo habent celestia regna In qua triumphant gliscentes optime sive canticant psallentes carmina arte laudiflua voce multimoda regi Christo submitentes colla	Adorned with white crowns are the Saints who in unshaken faith believed, rejecting things of vanity and gaining the heavenly Kingdom. In submission to Christ the King they celebrate their victory with ever increasing jubilation and with many beautiful hymns.	Med kvite kransar blir helgenane krona, dei som heldt fast på trua, og som forkasta det fåfengde i den ærlege og trufaste kampen, og no har dei vunne himmelriket. Der jublar dei og vinn stadig større heider, og med lovprising istemmer dei salmer me- dan dei bøyer hovudet for Kristus, Kongen.
Plenus sapientia millena animarum Deo lucurat agmina Oves sibi creditas divina per pasqua pastor evigil educat	Full of wisdom he wins countless souls for God. The eager shepherd leads the sheep who trust him through heavenly meadows.	Full av visdom vinn han utallige sjeleskarar for Gud. Den årvåke hyrdingen fører sauene som lit på han, gjennom himmelske enger.	Multum recitaris laude spirituum atque iubilaris in choro virginum Alleluia dulci mode te decantant pudicum agmina Laus tibi sit Christe semper per omnia qui opitularis canentes talia voce pulcra Alleluia et nos ipsi proclamemus una	Sing praise to the spirits and jubilate in the choir of virgins, the many pure of heart who ceaselessly sing their Hallelujah to You. Glory to You o Christ; come to the aid of those who sing in splendid voices of all these marvellous things. Let us too proclaim with them our Hallelujah.	Mykje blir fortalt om deg, som sjelene prisar deg for, og for deg jublar flokken av jomfruer. "Halleluja" syng den kyske flokken for deg på sitt milde vis. Lova vere deg, Kristus, alltid og overalt, som hjelper dei som syng dette! Lat også oss saman syngje "Halleluja" med vakker stemme!
Ad cuius ossa sepulta Dei gratia virtutum miracula ad laudem suam percelebrat Unde nos tanta precamur patris merita ut nos ad caelestia secum pertrahat palatia	By force of his entombed bones he still per- forms numerous miracles. We pray of him that he may show us the great fatherly mercy of leading us on the way to the Heavenly dwellings,	Ved sine gravlagde bein utfører han ved Guds nåde gong etter gong rosverdige mirakel. Difor ber vi om at han som ein far må syne oss ei så stor velgjerning, at han fører oss med seg til himmelhallen,	Da nobis eterna regna florida ubi cantemus omnes alleluia	Grant us Your splendid Kingdom where we may all sing Hallelujah.	Gjev oss eit evig blomstrande rike, kor me alle kan syngje "Halleluja"!
Ubi vita claritas aeterna et immensa laetitia Ubi sancta angelorum turma Deo personat cantica	where life, eternal light and immense joy reigns, where the Sacred Host of Angels sing hymns to God	der det er liv, evig ljøs og ovstør glede, der den heilage flokken av englar syng hymner til Gud			
Voce clara	with a clear voice.	med klår røyst.			

12) Martyris eximii <i>in die beati Laurentii</i>	12) Martyris eximii <i>St. Laurentius: August 10th</i>	12) Martyris eximii <i>St. Laurentius: 10. august</i>	13) Probasti, Domine <i>Introitus, St. Laurentius</i>	13) Probasti, Domine <i>Introit, St. Laurentius: August 10th</i>	13) Probasti, Domine <i>Introitus, St. Laurentius: 10. august</i>
Martiris eximii levitae Laurentii colentes sollemnia	Let all men who celebrate the feast for the chosen martyr, the deacon Laurentius	Lat alle som feirar festen til den utvalde martyren, diakonen Laurentius,	Probasti, Domine, cor meum, et visitasti nocte: igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas.	You have tried my heart, visited it at night, You have ransacked me, You found nothing; my mouth will not swerve from my thoughts.	Du har prøvd mitt hjarta, gjesta det om natta, du har ransaka meg, du fann ingenting; min munn vik ikkje av frå mine tankar.
Gratulentur pariter omnes petant fortiter illius suffragia. Cuius sentis merita, O Lucille, reddita. solis tibi gratia	together show their joy and ardently seek his help. You had the fortune to experience his good deeds, Lucillus, as he restored your eyesight.	saman syne si glede og ivrig søke hans hjelp. Du fekk erfare hans velgjerningar, Lucillus, då du fekk synet tilbake.	Exaudi, Domine, iustiam meam: intende deprecationem meam.	O Lord, lend Your ear to a just cause, hear my call, turn Your ear towards my prayer from faithful lips.	Herre, høyr på rettvis sak, lyd etter mitt rop, vend øyra til mi bon frå sviklause lippor.
Inspiratus caelitus credidit Hippolytus cum sua familia. Baptizantur pariter decem novem circiter in domo vicaria	Through Heavenly Spirit Hippolytus and his family came to Faith. Nearly ninety men were baptized together in the Bishop's house.	Med ande frå himmelen kom Hippolytus til tru saman med familien. Bortimot 90 vart døypte samstundes i biskopens hus.	14) Stola iocunditatis <i>in octavis beati Laurentii</i>	14) Stola iocunditatis <i>St. Laurentius' octave: August 17th</i>	14) Stola iocunditatis <i>St. Laurentius' oktav: 17. august</i>
Ducis ad imperium ducit ad palatium levitiam Laurentium fidelis custodia Donantur induciae de rebus ecclesiae omni diligentia usque die tertia	On the Emperor's command the faithful watchman leads the deacon Laurentius to the palace. With utmost care he succeeds in postponing Church tax due for three days.	På keisarens bod fører den trufaste vaktar diakonen Laurentius til palasset. Med omsut får han utsett kyrkjeskatten i tre dagar.	Stola iocunditatis alleluia	A garment of joy, Hallelujah,	Ein gledesstola, Halleluja.
At levita stabilita die claudos atque caecos ducit ad palatia Istos proferit illos offert miles Christi dicens isti sunt thesauri gloria	But on the appointed day the deacon leads crippled and blind men to the palace. He, the soldier of Christ, first presents the crippled, then the blind, saying: "Here are the honourable taxes".	Men diakonen fører på den fastsette dagen lamme og blinde til palasset. Han, Kristi soldat, fører fram dei eine, og byr fram dei andre, medan han seier: "Desse er skattane med ære".	Induit hodie Dominus militem suum Laurentium Solito plaudat alacrius contio laeta fidelium	the Lord today gives his warrior Laurentius, and the joyful host of the orthodox celebrate him in ways familiar to them.	ifører Herren i dag sin krigsmann Laurentius, og den glade flokken av rettruande jublar med på sitt vante vis.
Mox illusa et confusa tyrannorum ut pardorum fremuit insania Hinc minantur hinc precantur excelsorum ut deorum colat sacrificia	The disappointed and bewildered tyrants snare like mad panthers. They threaten as well as pray of him to make sacrifices to their high gods,	Straks knurrar dei skuffa og forvirra tyrannane som panterar i sitt avsin. Dei både truar og ber om at han skal ofre til dei høge gudar.	Hodie martir insignis hostiam Deo placentem obtulit Hodie tormenta ignis graviter examinatus pertulit	Today the radiant martyr has given the sacrifice that finds God's grace: Today he has been tried severely and has he endured the torments of Fire.	I dag har den strålende martyren gjeve det offeret som Gud finn glede i: I dag har han blitt hardt prøva og har halde ut pinslene frå elden.
At nolenti quidquam horum omne genus tormentorum parari iubet impius athleta Christi Decius. Caedunt lignis sanctum Dei sed maiora parant ei Cratis paratur ferrea, torretur caro rosea	but he is unwilling, and the ungodly Decius commands that God's Titan be subject to any thinkable ways of torment. They hit God's Saint with pieces of wood, but still they have more wickedness in mind for him: a grate is put forward, and the flesh is cooked until red.	Men uvillig er han til slikt, og den ugudelege Decius befalar at Kristi kjempe skal undergå alle former for lidning. Dei slår Guds helgen med trestykke, men førebur noko verre for han: Jernrista blir sett fram, og kjøtet blir steikt til det raudnar.	Animatus ad certamen monitis beati senis Gravissimis non refugit exhibere membra poenis	His courage came from the words of that noble old man. He did not hesitate from submitting his limbs to grim punishment.	Mot til kampen fekk han frå påminninga til den søle gamle mannen. Han vegra seg ikkje frå å overgie lemmene til den forferdelege straffa.
Scande cratem, O Laurenti, quae est horae vel momenti sed confide de mercede caelesti et gloria. Ora Deum in tormentis mundet sordes nostrae mentis et nos tegat atque regat per aeterna saecula	Rise onto the grate, Laurentius, which is for an hour or merely the blink of an eye, but put your faith in Heavenly reward and honour. Pray to God that He may rinse our unclean minds, and protect and guide us i all eternity.	Stig opp på rista, Laurentius, som er for ein time eller ein augneblink, men set di lit til himmelsk løn og ære. Be til Gud i lidingane om at han skal reinse våre ureine sinn, og beskytte og styre oss i all æve.	Ante regem accersitur et de rebus convenitur occultis ecclesie Sed non credit blandimentis emollitur haut tormentis eius avaritie	Summoned by the king, they made an agreement on the hidden fortune of the Church. But he does not give in to flattering, and he is not weakened by the other's greed.	Han blir kalt inn for kongen, og dei lagar ein avtale om kyrkja si skjulte formue. Men han gir ikkje etter for smiger, og veiknar ikkje av pinslene frå den andre si havesjuke.
Amen dicant omnia	Let all things say "Amen"	Lat alle ting seie "Amen"	Luditur Valerian us et levite larga manus dum petit indutias Dat minister caritatis pauperibus congregatis facultatum copias	Valerianus is fooled, for as the bountiful hand of the Levite asks for procrastination, the Servant of Love gives abundance to the meek and poor.	Valerianus blir narra, for medan levittens gavmilde hand ber om utsetjing, gjev kjærleikens tenar rikdom i overflod til ei forsamling av fattige.
			Gaudet martir in agone spe mercedis et corone que datur martiribus pro Christo certantibus	The martyr rejoices in his agony, in hope for reward and the Wreath of Victory given to the faithful in combat for the Lord,	Martyren gler seg i smertene, i vona om løna og sigerskransen, som blir gjeven til dei truande som kjempar for Kristus.

Furit igitur prefectus et paratur ardens lectus
insultantis viscera crates urit ferrea

angering the Prefect who prepares the burning
bed; the iron grate scorches the flesh of he who
insulted him.

Dermed blir prefekten rasande og førebur
den glødande senga, jernrista svir kjøtet på
den som fornærma han.

De cuius militia celi gaudet curia
Quia vicit hodie tormenta nequitie

The Heavenly Host rejoices at his good and just
services as he has today conquered the torments
of Evil

Himmelens forsamling gler seg over krigs-
tenesta hans, avdi han i dag har sigra over
vondskapens pinsler,

Ut hunc ergo per patronum consequamur
vite donum
In illius die festo chorus noster letus esto

that we may through our Protector earn the Gift
of Life. Sing praise, o chorus of ours, on the
event of his anniversary

for at me ved vår beskyttar skal vinne livets
gåve.
Gled dykk, vårt kor, på hans festdag,

Iocundum in ecclesia decantans Alleluja.

sing merrily in Church "Hallelujah"!

syng glade i kyrkja "Halleluja"!

15) **Virgini Marie laudes**
Beate Marie Virgini

15) **Virgini Marie laudes**
To the Holy Virgin

15) **Virgini Marie laudes**
Til Jomfru Maria

Virgini Mariae laudes intonent christiani

May you praise the Virgin Mary!

Lat kristne lovprise Jomfru Maria!

Eva tristis abstulit, sed Maria protulit natum,
qui redemit peccatores.

In sorrow Eve made us poorer, but Mary brought
us a Son, who has reconciled sinners to the Father.

Sorgtung gjorde Eva oss fattigare, medan Maria
brakte oss ein Son, som har frikjøpt syndarar.

Ius et virtus modulo convenere stupendo,
Mariae filius regnat Deus

Justice and Virtue came together in a wonderful
unity, the Son of Mary is God and Ruler.

Rettferd og dyd kom saman i ei underbar
eining, Marias Son er Gud og Herskar.

Dic nobis, Maria, virgo clemens et pia,
Quomodo facta es genitrix, cum tu sis
plasma de te nascentis?

Tell us, Mary, Benign and pious Virgin,
how did you become the Mother of Him who
created you?

Sei oss, Maria, nådige og fromme Jomfru,
korleis vart du mor, når du er skapt av Han
som vart fødd av deg?

Angelus est testis, ad me missus caelestis;
Natus est ex me spes mea, sed incredula
manet Judea.

The Angelic witness was sent to me.
The risen Christ is my hope, born by me, Still
Judea does not put Faith in Him.

"Den himmelske engelen vart send til meg
som vitne. Han som er mitt håp, vart fødd av
meg, men Judea trur framleis ikkje på Han."

Scimus Christum processisse ex Maria vere;
tu nobis, nate rex, miserere.

We know Christ to have been born by the Virgin
Mary. Thou King who has been born have
mercy on us.

Me veit i sanning at Kristus kom til verda
gjennom Maria. Du konge som er fødd, ha
medynk med oss!

Recorded at Ringsaker Church, Norway
1st–4th October 2009 by Lindberg Lyd AS

Recording Producer **Wolfgang Plagge**
Recording Engineer **Hans Peter L'Orange**

Editing **Jørn Simenstad**
Mix and Mastering **Morten Lindberg**
SACD Authoring **Lindberg Lyd AS**

Artwork and Graphic Design **Morten Lindberg**
Text **Åslaug Ommundsen** and **Halvor Østtveit** / Translation **Richard Burgess** and **Wolfgang Plagge**

Produced with support from Norsk kulturråd, Norsk kulturfond and Fond for Lyd og Bilde

Executive Producer **Jørn Simenstad**

2L www.2L.no

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©11 [NOMPP1101010-150] **2L-070-SACD**
Worldwide distributed by Musikkoperatørene and www.2L.no

This recording was made with DPA microphones, Millennia Media amplifiers and SPHYNX2 converters to a PYRAMIX workstation, all within the DXD-domain. **Digital eXtreme Definition** is a professional audio format that brings "analogue" qualities in 32 bit floating point at 352.8 kHz. With DXD we preserve 11.2896 Mbit/s (4 times the data of DSD). This leaves headroom for editing and balancing before quantizing to DSD. Super Audio CD is the carrier that brings the pure quality to the domestic audience. **www.lindberg.no**

DXD
Digital eXtreme Definition

AMERGING

DPA
MICROPHONES

Millennia
Music & Media Systems

ELECTROCOMPANIE